

*Л.О.Савченко,
канд. пед. наук, доцент,
Криворізький ДПУ*

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті розглянуті проблеми впровадження індивідуального підходу до навчання студентів у вищій школі

Ключові слова: індивідуальний підхід, успішність навчання.

В статье рассмотрена проблема внедрения индивидуального подхода в процесс обучения студентов в высших учебных заведениях.

Ключевые слова: индивидуальный подход, успешность обучения.

In article the problem of introduction of an individual approach in process of training of students in higher educational institutions is considered.

Key words: an individual approach, success of training.

У Національній доктрині, зазначається, що згідно з принципу гуманізації навчання, сучасний етап розвитку системи освіти характеризується теоретичним переосмисленням і практичним втіленням „індивідуального підходу до дітей, створенням максимально сприятливих умов для розвитку і саморозвитку особистості школяра, виявленням та активним використанням його індивідуальних особливостей у виховній роботі вчителя" [1, с.4].

Одним із таких підходів, що дає змогу вирішувати завдання всебічного розвитку учнів, є особистісно-орієнтований підхід, під час здійснення якого в центрі навчально-виховного процесу стоять інтереси дитини, її потреби та можливості.

У педагогічній теорії особистісно-орієнтований підхід реалізується через принцип індивідуального підходу, що передбачає вивчення вчителем індивідуальних можливостей кожного учня та підбір специфічних відповідних форм та методів виховання. Нехтування індивідуальними особливостями призводить до того, що нерідко навіть здібні учні втрачають інтерес до навчання. Належним чином поставлене навчання передбачає знання кожного учня, тому що без урахування індивідуальності школярів, неможливе успішне навчання і виховання дітей. Проблемою використання індивідуального підходу займалися такі педагоги: Галузинський В.М., Кузнецова А.А., Петровський Е.І. та ін.

Мета статі – визначити ефективність впровадження індивідуального підходу до навчання як складової успішності навчання в вищих навчальних закладах.

Отримані результати. Індивідуальний підхід – принцип педагогіки, відно з яким у навчально-виховній роботі з колективом дітей досягається педагогічний вплив на кожну дитину, який ґрунтується на знанні її особистих рис і умов життя. У результаті всебічного вивчення своїх вихованців у педагога створюється чітке уявлення про характер кожного з них, про його інтереси і здібності, що дає змогу зрозуміти вчинки дитини,

застосувати найбільш доцільні навчально-виховні засоби, які розвивають творчу активність дітей. Знаючи інтереси і нахили учнів, педагог заохочує здібних учнів до успішної роботи в повній відповідності з їхніми можливостями, сприяє просуванню вперед учнів з середньою успішністю, допомагає відстаючим учням ліквідувати прогалини в знаннях. Проблема індивідуального підходу до дітей не може бути успішно вирішена без знань педагогом психології. Багато психологів займалися проблемою індивідуального підходу у зв'язку з вирішенням задач формування особистості. Сучасна психологія виділяє наступні істотні ознаки поняття особистості: особистість – індивідуальність, тобто неповторне поєднання фізичних і психологічних особливостей, властивих конкретній людині і відрізняючих його від всіх людей; в світогляді, устремлінні, справах особи виявляється людина як громадянин; чим багатше її духовний світ, тим прогресивніше його погляди, тим більшу користь принесе він суспільству своєю працею.

Якиманська І.С. повідомляє нам, що індивідуальний підхід здійснюється шляхом такої організації навчального процесу, яка будується з урахуванням індивідуальних особливостей учнів і вчителя і створює сприятливі умови для їх спільної продуктивної діяльності. Отже, це, можна сказати, вищий рівень індивідуалізації навчання [2, с.33].

Індивідуальний підхід носить двосторонній характер і тісно пов'язаний з педагогічним тактом вчителя; педагогічний такт найбільш успішно виявляється при дотриманні вимог індивідуального підходу, а індивідуальний підхід дає позитивні результати за наявності педагогічного такту. Ці педагогічні реальності таким чином виступають як умова і засіб одне іншого.

Індивідуальна робота – це виконання окремими студентами завдань, отриманих від викладача або узятих за власною ініціативою. Вона має наступні види: діяльність окремого студента; виконання роботи студентом одночасно з іншими студентами, групи; різне за часом виконання навчальної роботи; діяльність по виконанню загально групової роботи; діяльність по виконанню окремого завдання.

Констатувальний експеримент показав низький рівень використання індивідуального підходу на навчання студентів. Практичне застосування в вузівській практиці особистісного підходу у навчанні знаходиться на низькому рівні. Причиною цього може бути мала кількість знань по організації даного виду навчання у самого викладача, небажання педагогів шукати стимули активізації пізнавальної діяльності студентів, відсутність творчого підходу до даної проблеми. Сучасна освітня система повинна відповідати високим вимогам суспільства до особистості педагога. У своєму дослідженні ми провели опитування – анкету серед студентів третього курсу. Студентам пропонувалося визначити рівні розвитку пізнавальної активності на заняттях з дисциплін обслуговуючої праці й установили: низький (Н), середній (З), високий (У) рівень. Дані були занесені в таблицю.

Аналіз таблиці визначення рівнів пізнавальної активності студентів до предмету дозволяє говорити про те, що в основному переважає низький рівень /40,6%/, середній /36%/, високий же рівень складас усього 23,4%. Хочеться відзначити те, що студенти позитивно відносяться до дисциплін з обслуговуючої праці й існує потреба /40%/ у вивченні цього предмету. Насторожує той факт, що в 36% досліджуваних відсутній інтерес і бажання шийматися цим предметом. Це говорить про те, що студенти не бачать зв'язки між процесами життєдіяльності і інформаційними технологіями, заняття ведуться нецікаво, немає зв'язку з життям. Як наслідок цього: у 45% низький рівень володіння дисциплінами з обслуговуючої праці, а також низькими міннями, уміннями і навичками, а звідси почуття непевності в собі й в успіху. 41% студентів постійно мають потребу в стимулюванні. Усього 20% студентів володіє системою рішення інженерних, наукових та управлінських завдань, арсеналом прийомів і способів роботи з роздавальним матеріалом, таблицями. Причину даного положення можна змінити, використовуючи в навчальному процесі особистісно-діяльнісний підхід та ігрові технології. Зібрані дані свідчать про те, що існує проблема у вивченні дисциплін з обслуговуючої праці.

Таблиця 1

Визначення рівня пізнавальної активності до дисциплін обслуговуючої праці

Рівневі показники	Рівні %		
	Н	З	У
1. Позитивне відношення й інтерес до предметів з обслуговуючої праці	36	40	24
2. Володіння уміннями, навичками, прийомами, засобами і знаннями в роботі з дисциплін обслуговуючої праці	45	35	20
3. Почуття впевненості в успіху, активність на заняттях	41	33	26
Загальний % показник рівнів пізнавальної активності до роботи з дисциплін з обслуговуючої праці	40,6	36	23,4

Метою формувального експерименту було підвищення пізнавальної активності студентів засобами особистісного підходу та ігрових технологій на заняттях з вивчення обслуговуючої праці. У своєму дослідженні ми використання нестандартних занять (ділова гра, рольова гра та інші) у процесі навчання сприяло підвищенню рівня пізнавальної активності, якості знань, студенти накопичували індивідуальний досвід роботи зі схемами, обчислювальними машинами різного типу, таблицями. Зіставляючи

результати формувального експерименту з констатувальним, ми дійшли висновку, що запропонована програма створює умови для підвищення пізнавальної активності студентів та формування стійкого інтересу до предмету. Дані, що ми зібрали свідчать про те, що введення в навчальний процес особистісного підходу та ігрових технологій у навчанні позитивно позначилося на зростанні інтересу і пізнавальної активності до вивчення дисциплін з обслуговуючої праці. Проведений нами експеримент показав, що індивідуалізація навчання вплинула на підвищення якості знань учнів, все підтвердила підсумкова контрольна робота, результати якої занесені у таблицю.

Таблиця 2

Підсумкова перевірка знань

Рівні	Експериментальний		Контрольний	
	Констатуючий	Формуючий	Констатуючий	Формуючий
Початковий	20	9	22	22
Середній	45,3	26,3	46,8	46,4
Достатній	25,7	45,7	22,2	22,6
Високий	9	19	9	9
Якість знань	34	65,5	31	31

Дані таблиці свідчать, що картина успішності в експериментальній групі набагато краща, ніж у контрольній групі. На багато краще справи і з динамікою рівнів якості знань. Отримані результати свідчать про те, що зросла усвідомленість студентами знань, збільшилась тривалість збереження нових знань у пам'яті, яка пояснюється саме усвідомленням одержаних знань, що зросло у два рази з 11% до 24%, студенти швидко і легко можуть відтворити вивчений матеріал у необхідних ситуаціях. Слід зазначити, що зросла оперативність і гнучкість знань студентів. Якщо точність дій при виконання практичних завдань була властива лише 10% студентів, то після впровадження ігрового навчання вона зросла до 21%. І навпаки, якщо 44% студентів не вміли вилучити з пам'яті потрібний в даний момент спосіб діяльності, то після експерименту число студентів становило 20%.

Висновки. Зібрані результати свідчать про те, що введення ігрового навчання у навчальний процес сприяє підвищенню якості знань студентів.

Дослідно-експериментальною роботою показала, що при використанні індивідуальних завдань знімається напруження студентів, страх перед аудиторією й учителем; формується позитивний емоційний настрій; підвищуються знання майбутніх фахівців.

Аналіз експериментального матеріалу довів залежність між упровадженням у навчальний процес індивідуальних завдань і культурою

спілкування у системі “викладач-студент”. Було встановлено, чим різноманітніші та цікавіші індивідуальні завдання, тим активніше студенти їх виконують, а значить краще формується культура спілкування, а звідси і підвищення знань студентів.

Список використаних джерел

1. Державна національна програма «Освіта: Україна ХХІ століття». – К.: Райдуга, 1994. – С. 3.
2. Якиманская И.С. Разработка технологи личностно-ориентированого обучения / И.С.Якиманская // Вопросы психологи. – 1995. – №2. – С.31-41.
3. Качество знаний учащихся и пути его совершенствования /Под ред. М.Н.Скаткина, В.В.Краевского. – М.: Педагогика, 1978. – 205 с.
4. Кондрашова Л.В. Имитационно-игровое обучение в высшей школе: [учебное пособие] / М.Г.Виевская, Л.А.Савченко. – Кривой Рог: КГПУ, 2001. – 194 с.

*О.О.Лаврентьєва,
канд. пед. наук,
доцент,
Криворізький ДПУ*

**ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПРИРОДНИЧОГО
ЦИКЛУ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

У роботі розглядаються питання, аналізуються проблеми й визначаються перспективні напрями формування методологічної компетентності майбутніх учителів природничого циклу в процесі професійної підготовки.

Ключові слова: професійна компетентність, методологічна компетентність, професійна підготовка.

В работе рассматриваются вопросы, анализируются проблемы и определяются перспективные направления формирования методологической компетентности будущих учителей естественнонаучного цикла в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, методологическая компетентность, профессиональная подготовка.

In work questions are considered, problems are analyzed and perspective directions of formation of methodological competence of the future teachers of a natural-science cycle in the course of vocational training are defined.

Key words: professional competence, methodological competence, vocational training.

Постановка проблеми. Підвищені вимоги до професійної діяльності й особистості вчителя визначають специфіку організації його професійно-педагогічної підготовки. У сучасних соціокультурних умовах вона покликана вирішувати два комплекси взаємозалежних завдань: по-перше, сприяти соціальному розвитку особистості майбутнього педагога, його